PIERWSZA ŁAWKA · ZAJĘCIA I AKCJA · KLASY I–III

Najkrótszy dzień i zimowe obserwacje

Pierwszy dzień zimy (21 grudnia 2026) w klasach I–III: scenariusz zajęć (45 minut) o tym, dlaczego zimą dzień jest krótki (latarka i piłka), o zimowych zwierzętach i ptakach oraz proste, bezpieczne doświadczenia z lodem; klasowa akcja „Okno pełne płatków" (każdy robi płatek, nikt nie zostaje bez), quiz bez punktów oraz karty pracy i karty do druku.

Co jest w materiale

1	**Scenariusz zajęć „Najkrótszy dzień i zimowe obserwacje"** 45 minut: krąg, latarka i piłka (dzień i noc), doświadczenia z lodem, zwierzęta i ptaki zimą, płatek śniegu, rundka.	45 min
2	**Akcja „Okno pełne płatków" i quiz** Każde dziecko robi jeden płatek śniegu; klasa ozdabia nimi okno. Quiz bez punktów.	1 dzień
3	**Karty pracy** „Najkrótszy dzień", „Zima w przyrodzie", „Lód i śnieg" – z kluczem.	3 karty
4	**Materiały do druku** Szablon płatka śniegu, tabela obserwacji lodu, plansza quizu.	3 strony

Pierwszy dzień zimy – co warto wiedzieć

W 2026 r. astronomiczna zima zaczyna się w poniedziałek 21 grudnia, ok. godz. 21:50 czasu polskiego. Wtedy następuje **przesilenie zimowe** – chwila, gdy na półkuli północnej Słońce stoi w południe najniżej nad horyzontem. Dlatego dzień jest wtedy najkrótszy, a noc najdłuższa. W Warszawie 21 grudnia Słońce wschodzi ok. 7:43, a zachodzi ok. 15:25, więc dzień trwa ok. 7 godzin 42 minuty (w Krakowie – ok. 8 godzin, w Gdańsku – ok. 7 godzin 17 minut; to obliczenia na podstawie współrzędnych miast, sprawdź swoją miejscowość w kalkulatorze). Latem, 21 czerwca, dzień w Warszawie trwa ok. 16 godzin 46 minut.

Od przesilenia dni znów robią się dłuższe – po trochu, po kilka minut. Zima to czas odpoczynku przyrody; zwierzętom i ptakom jest trudniej, ale możemy im pomóc.

Który dzień jest „pierwszym dniem zimy”? Są trzy odpowiedzi. **Astronomiczna** zima zaczyna się w chwili przesilenia (21 grudnia wieczorem). **Kalendarzowa** (umowna) – często podaje się 22 grudnia, w niektórych kalendarzach 21 grudnia. **Meteorologiczna** – 1 grudnia, bo meteorolodzy liczą pełne miesiące: zimą są grudzień, styczeń i luty. Zajęcia zaplanuj na poniedziałek 21 grudnia 2026 r. albo na wtorek 22 grudnia – to ostatni dzień nauki przed zimową przerwą świąteczną (23–31 grudnia).

Wskazówki dla nauczyciela

Przygotowanie

- Wydrukuj karty pracy (po jednej dla dziecka), szablony płatków (po jednym na dziecko i kilka zapasowych) oraz tabelę obserwacji lodu (po jednej na parę).
- Przygotuj latarkę (najlepiej LED), piłkę albo globus, 2 przezroczyste kubki z wodą, kilka kostek lodu w pojemniku termicznym (albo zamrożonych poprzedniego dnia), 2 talerzyki, zegar klasowy, nożyczki z zaokrąglonymi końcami i sznurek.
- Zajęcia przeprowadź w poniedziałek 21 albo we wtorek 22 grudnia 2026 r. – wtorek to ostatni dzień nauki przed zimową przerwą (23–31 grudnia).
- Gdy nie masz lodu, pokaż doświadczenie jako demonstrację z obrazka z karty „Lód i śnieg” i omów, co by się stało.
- W klasie I karty dzieci uzupełniają rysunkiem i pojedynczymi wyrazami; nauczyciel czyta polecenia głośno.

Zasady, które chronią dzieci

- **Bez nagród, punktów i rankingów.** Nie wybieramy „najpiękniejszego płatka” ani „najlepszej obserwacji”. Doceniamy konkretnym słowem, np. „Zauważyłaś/Zauważyłeś, że lód w cieniu topnieje wolniej – to prawdziwa obserwacja”.
- **Prawo do „pas”.** W każdej rundce można nic nie mówić. Nikt nie musi czytać na głos ani pokazywać swojej pracy.
- **Bez pytań o prywatne sprawy.** Nie pytamy, jak kto spędza przerwę świąteczną, dokąd jedzie ani jakie dostanie prezenty. Nie każdy ma ferie, śnieg za oknem czy ciepłe ubranie – obserwujemy to, co jest w klasie i wokół szkoły.
- **Wersja przyrodnicza i kulturowa.** Zajęcia dotyczą zimy w przyrodzie, w nauce i w sztuce. Boże Narodzenie ma w sklepie osobne materiały – tu o nim nie mówimy. Opowiadamy o dawnych zwyczajach jak o historii, bez obrzędów i bez rozstrzygania, w co wierzyli ludzie.

- **Bezpieczne doświadczenia.** Nie używamy ognia, gorącej wody ani ostrych narzędzi. Lodu i soli nie bierzemy do ust, sól trzymamy z dala od oczu, a światła latarki nie kierujemy w twarze. Po doświadczeniu myjemy ręce. Wyjście na zewnątrz – według szkolnego regulaminu wyjść, w ciepłych ubraniach, krótko; nie dotykamy językiem metalu i nie jemy śniegu.
- **Ptaków nie karmimy w klasie.** Mówimy o dokarmianiu jako o pomocy dla przyrody: nie chleb, nie sól i nie resztki ze stołu, tylko ziarna słonecznika, ziarna zbóż i niesolone orzechy, zawsze w tym samym miejscu.

Zdjęcia i gazetka

- Fotografujemy ręce, prace i plakaty albo ujęcia ogólne. Zdjęcia z twarzami szkoła publikuje tylko za zgodą rodziców (art. 81 prawa autorskiego).
- Uczniowie nie robią zdjęć telefonami – od 1 września 2026 r. uczniowie szkół podstawowych nie korzystają z telefonów na terenie szkoły (wyjątki określa ustawa). Zdjęcia robi nauczyciel sprzętem szkoły.

Ocenianie

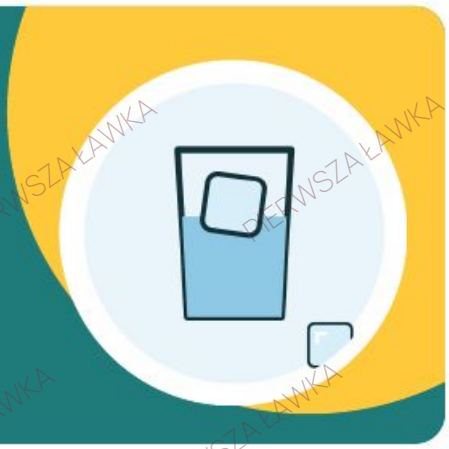
- Zajęć nie oceniamy stopniami. Karty sprawdzamy razem z dziećmi – służą do rozmowy.

PIERWSZA ŁAWKA

SCENARIUSZ ZAJĘĆ · 45 MINUT · KLASY I–III

Najkrótszy dzień i zimowe obserwacje

Pytanie, wokół którego toczą się zajęcia: **Dlaczego zimą dzień jest krótki, a noc długa?**

Zajęcia	edukacja wczesnoszkolna – zajęcia zintegrowane (edukacja przyrodnicza, plastyczna, polonistyczna), zaczynane i kończone w kręgu
Klasy	I–III (klasa I – podstawa z 2026 r., klasy II–III – podstawa z 2017 r.)
Temat	**Najkrótszy dzień i zimowe obserwacje**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa w kręgu, pokaz z latarką i piłką, proste doświadczenia, praca plastyczna
Formy pracy	cała klasa w kręgu, praca w parach, praca indywidualna
Środki	latarka i piłka (globus), kubki z wodą i kostki lodu, talerzyki, szablony płatków, karty pracy, kredki

Cel ogólny

Uczeń wie, że 21 grudnia zaczyna się astronomiczna zima, że zimą dzień jest krótki, potrafi obserwować lód i wie, jak pomagać ptakom.

Cele operacyjne – uczeń po zajęciach:

- wyjaśnia za pomocą latarki i piłki, skąd bierze się dzień i noc (A),
- obserwuje lód i wyciąga prosty wniosek (B),
- podaje po jednym sposobie, w jaki zimują jeż, wiewiórka i ptaki (C),
- wie, czym wolno, a czym nie wolno karmić ptaki zimą (D).

Cele w języku ucznia

- Dowiesz się, dlaczego zimą jest tak krótki dzień.
- Sprawdzisz, czy lód pływa i gdzie topnieje wolniej.
- Poznasz, jak zimują zwierzęta.
- Zrobisz papierowy płatek śniegu.

Zimowe zwierzęta i ptaki – do omówienia

- **jeż** – zimą śpi (sen zimowy) w kopcu z liści; nie budzimy go i nie dotykamy,
- **nietoperz** – zimuje w jaskiniach, piwnicach i na strychach,
- **wiewiórka** – jesienią chowa orzechy i żołędzie i zimą ich szuka,
- **sikorka i inne ptaki** – zostają na zimę; w mróz mają mało jedzenia, więc ludzie wieszają karmniki.

Co wsypiemy do karmnika: **ziarna słonecznika, ziarna zbóż, niesolone orzechy**. Czego nie: chleba, soli, resztek ze stołu.

Przebieg zajęć

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–5 min	Krąg i rundka	• Zaprasza do kręgu. Mówi, że w poniedziałek 21 grudnia zaczyna się astronomiczna zima, a to najkrótszy dzień w roku. • Podaje piłkę: „Zimą lubię patrzeć na…”.	• Kończą zdanie albo mówią „pas”.
5–13 min	Latarka i piłka	• Pokazuje, jak Słońce oświetla Ziemię (opis w scenariuszu). Rozdaje kartę „Najkrótszy dzień”.	• Obserwują i podpowiadają, gdzie jest dzień, a gdzie noc. • Rozwiązują zadanie 1 karty.
13–23 min	Doświadczenia z lodem	• Rozdaje kubki i kostki. Prowadzi doświadczenie 1, potem ustawia talerzyki do doświadczenia 2 i zapisuje godzinę.	• W parach zgadują i obserwują, czy lód pływa. • Wypełniają pierwszą kolumnę tabeli obserwacji.
23–31 min	Zima w przyrodzie	• Opowiada o zwierzętach i ptakach zimą (lista w scenariuszu). Rozdaje kartę „Zima w przyrodzie”.	• Rozwiązują zadania 1–2 karty. • Mówią, co wsypią do karmnika.
31–40 min	Płatek śniegu	• Wraca do talerzyków i prosi o porównanie. Rozdaje szablony płatków i karty „Lód i śnieg”. Pokazuje: płatek ma zwykle sześć ramion.	• Porównują lód na talerzykach i wypełniają drugą kolumnę tabeli. • Ozdabiają płatek – ramiona wyglądają tak samo. Wycinanie zostaje na akcję „Okno pełne płatków” (nauczyciel pomaga w klasie I).
40–45 min	Podsumowanie w kręgu	• Wraca do pytania: „Dlaczego zimą dzień jest krótki?”. Zapowiada wieszanie płatków w oknie.	• Kończą zdanie: „Dziś zobaczyłem/zobaczyłam, że…” albo mówią „pas”.

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Pierwszy dzień zimy – scenariusz „Najkrótszy dzień i zimowe obserwacje”, quiz i karty pracy, klasy 1–3

Podgląd pokazał 5 z 16 stron. Pełna wersja: 16 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Gotowe zajęcia na pierwszy dzień zimy, 21 grudnia 2026 (klasy 1–3): scenariusz 45 minut, zimowe doświadczenia, quiz i karty pracy z kluczem.
- Pierwszy dzień zimy (21 grudnia 2026) w klasach I–III: scenariusz zajęć (45 minut) o tym, dlaczego zimą dzień jest krótki (latarka i piłka), o zimowych zwierzętach i ptakach oraz p
- W pliku (PDF do druku, 16 stron, i DOCX do edycji): scenariusz minuta po minucie, quiz, karty pracy z kluczem i materiały do druku.
- Bez zadań domowych.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/pierwszy-dzien-zimy-scenariusz-i-karty-pracy-klasy-1-3